

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / C.J. de Ruijter

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **801**

C.J. de Ruijter

Hulp voor ambtsdragers

MEDITATIEF **804**

Jt. Janssen

Zegen en geloof

WANDELEN MET GOD **805**

J. Luiten

Ontvang goed en kwaad
uit de hand van je
hemelse Vader

ACHTERGRONDEN **807**

C. Trimp

Via media 4

SAMENLEVING **809**

M. Wilcke-van der Linden

Herwaardering van zorg

EVANGELISATIE EN
ZENDING **811**

C.J. Haak

Zending uit en thuis:
in de kerk

AAN DE BROEDERWEG **815**

R. ter Beek

J. Douma, hoogleraar ethiek
1970-1997. Een collage

KERK WERELDWIJD **817**

A.P. Feijen/B. van der Lugt

'Calvijn voor Rusland'

en verder...

Nieuw uitgekomen//Uit de kerken
Meegelezen

HULP VOOR AMBTSDRAGERS

Er zijn de afgelopen weken weer nieuwe ambtsdragers bevestigd. In heel wat gemeenten traden ze aan, de nieuwe ouderlingen en diakenen. Klaar om in het nieuwe seizoen de wijk in te gaan. Menige ambtsdrager zal er tegenop zien. En dat geldt niet alleen voor wie voor het eerst geroepen wordt. Ook wie al ervaring heeft, weet dat je dit werk niet gemakkelijk doet. Hoe zou je ook, wanneer je als zondig mens in Gods naam mag optreden? Als je enig besef hebt van die roeping, zul je er niet licht over denken. Dat kun je alleen aan met Gods hulp. Maar die hulp komt vaak naar je toe via mensen. Direct of indirect. In dit artikel wil ik aandacht vragen voor een vorm van zulke hulp die speciaal gericht is op de praktijk van het ambtswerk. Ik doe op de infomap die onlangs in een nieuwe uitgave verscheen bij het GVI.¹

De infomap

De naam zegt het al: de infomap is een uitgave die bedoeld is om ambtsdragers te informeren over allerlei

aspecten van hun werk. Dat kan gaan om de organisatie van het werk, om kerkrechtelijke dingen, specifieke problemen die ze tegenkomen, adviezen over de manier

van optreden, gesprekstechniek, aandachtspunten voor gemeente-opbouw enz. Over al die onderwerpen wordt informatie gegeven. Meestal in de vorm van een kort overzichtelijk artikel, geschreven door iemand die zich in dat onderwerp heeft ingewerkt. In zo'n artikel worden de belangrijkste elementen van het betreffende onderwerp besproken, problemen en vragen komen aan bod en aan het eind is een verdere lectuurverwijzing opgenomen. Op deze manier is een uitvoerig handboek ontstaan, dat voor elke ambtsdrager een schat aan informatie biedt. Het geheel is door een bijzonder overzichtelijke inhoudsopgave zeer toegankelijk gemaakt.

Eigenlijk vind ik dat men een wat te bescheiden naam gekozen heeft

KEARNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS, DRS.
A.L.Th. DE BRUUNE, DRS. G. GUNNINK,
DRS. B. LUITEN, PROF. DR. C.J. DE RIJ-
TER.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8265
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
De Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kam-
pen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Cointre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes, Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studen-
ten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).

De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij
de Stichting Bralectah.
 Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0.84 per mm. Contracttarief op aan-
vraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN0165-5191

voor deze uitgave. Het woord info-
map roept bij mij het beeld op van
een beknopt stukje informatie, dat
wil voorzien in een eerste kennis-
making. Maar er wordt veel meer
geboden. In feite gaat het hier om
een basishandboek voor de ambts-
drager. En daar mogen redactie
(J.S. van den Berg, J.E. Jager,
K. Jager, C. van der Leest en G.H.
van der Worp) en uitgeefster (GVI)
best trots op zijn. Natuurlijk groei
je langzamerhand naar zo'n resul-
taat toe. Wat dat betreft is het ook
goed om iets van de voorgeschiede-
nis door te geven. De infomap is
nl. in feite gegroeid uit een initi-
atief, dat indertijd in Hattem is ge-
nomen om een map samen te stel-
len ten dienste van het diaconaat.
Om de diakenen wat wegwijs te
maken stelde men een informatie-
map samen die elementaire gege-
vens bevatte, waarmee de ambts-
dragers te maken konden krijgen.
Die map kreeg al gauw landelijke
bekendheid. En vanwege de belang-
stelling vanuit andere kerken, leek
het gewenst het idee breder uit te
werken. Zodoende kwamen ook de
ouderlingen in beeld als gebrui-
kers. Het GVI nam de taak op zich
coördinerend op te treden. En juist
vanuit deze hoek kon natuurlijk
voor degelijke en goed uitgewerkte
informatie gezorgd worden. Mede
dankzij de kennis en ervaring die
men bij het GVI heeft opgebouwd
in de loop der jaren, ligt hier een
handboek voor ons dat een welko-
me hulp biedt aan ambtsdragers.

Wegwijzer

Er zijn tijden geweest dat een ambts-
drager geroepen werden dat hij sim-
pel op weg kon gaan met & moge-
lijkheden die hij tot dan toe ontvan-
gen had. Die tijd ligt achter ons. Na-
tuurlijk, ook vroeger ging een ambts-
drager & eerste jaren met een erva-
ren medebroeder mee. Maar we
dachten er niet aan veel werk te ma-
ken van oriëntatie en voorbereiding.
Veel dingen in het gemeenteleven
lagen vast. De wijk was overzichte-
lijk. En al doende leerde je veel.
Dat laatste is nog steeds van toepas-

sing. Je zult vaak al doende moeten
leren. Maar het overzichtelijke is er
wel definitief af. Onze samenle-
ving is complex geworden. De rea-
liteit waarbinnen je geroepen wordt
zit ingewikkeld in elkaar. Dat is in
de kerk niet anders dan daarbuiten.
Dat betekent dat je in het wijkwerk
op veel verschillende vragen zult
stuiten, waar je lang niet altijd van
te voren over hebt kunnen naden-
ken. Dan is het heel plezierig als je
thuisgekomen eens rustig in hoofd-
stuk 3 kunt duiken, waar diaconale
en pastorale situaties en thema's
heel duidelijk op een rijtje gezet
worden. Een kleine greep uit dit
hoofdstuk: Relaties (huwelijk, al-
leengaanden, echtscheiding, homo-
filie, incest, gezinsvorming e.d.),
gezondheid, leven en dood (abort-
tus, ongewenste zwangerschap, ver-
slavingen, suïcide, rouwverwer-
king, dementie, euthanasie enz.),
psychisch welzijn (godsbeeld, en
zelfbeeld, depressie, angsten en fo-
bieën, stress en overspannenheid,
assertiviteit, schuld en vergeving),
arbeid en inkomen (werkloosheid,
moderne armoede enz.) en nog
veel meer komt aan de orde. Wie
van ons heeft het niet nodig om bij
gelegenheid eens rustig een aantal
vragen bij zo'n onderwerp op een
rijtje te kunnen zetten? Dit hand-
boek geeft to the point en helder &
nodige informatie, reikt goede argu-
menten aan voor verantwoorde me-
ningsvorming en stimuleert tot na-
denken en eventueel verder lezen.
Zo is het een prima wegwijzer door
een steeds ingewikkelder wereld.

Organisatie

Meningsvormingen werken aan
een visie is natuurlijk maar één
kant. Er is ook een belangrijk orga-
nisorisch aspect aan het ambts-
werk. Voor lang niet iedereen is
dat het plezierigste element. Veel
ambtsdragers voelen zich op dat
punt ook nog wel een wat onzeker.
Omdat ze bij hun aantreden niet op
de hoogte zijn van de gang van za-
ken op kerkenraad of andere kerke-
lijke vergaderingen, hebben ze
daarom soms de neiging zich wat

afzijdig te houden. Hun hart ligt ook eigenlijk in de wijk. En daarom laten ze organisatorische kwesties graag aan anderen over.

Ook in dit opzicht biedt het handboek voortreffelijke hulp. Allereerst wordt op een rijtje gezet hoe het ambtelijk werk georganiseerd wordt (en hoe het georganiseerd hoort te zijn). In heldere overzichten wordt getoond, wat de diverse taken zijn, hoe er samenwerking tussen de ambten nodig en mogelijk is, op welke manieren je gericht kunt werken aan beleidsvorming, wat knelpunten (kunnen) zijn in het gemeentelven enz. Het leuke van deze hoofdstukken (1 en 2) is wel, dat het geen 'kale' verhalen over de structuur van een organisatie zijn geworden, maar dat ze juist heel inhoudelijk ingevuld worden. Het belang van goede organisatie en werkafspraken voor een bloeiend ambtswerk wordt w heel duidelijk. Zo bevat hoofdstuk 1 niet alleen waardevolle aanwijzingen voor b.v. preekbespreking, evaluatie van de erediensten, thematische opzet van huisbezoek, maar ook heel concrete voorzetten voor de manier waarop je nieuwbenoemde ambtsdragers op een soepele en aantrekkelijk manier introduceert in het kerkenraadswerk.

Sociale kaart

Natuurlijk komt een ambtsdrager veel dingen tegen die niet tot zijn taak horen, maar die wel veel met zijn werk te maken hebben. Met het oog daarop is een uitvoerig supplement opgenomen, waarin zeer zorgvuldig allerlei gegevens opgenomen zijn van instanties die op diverse terreinen deskundige hulp bieden. Van gezins- en bejaardenzorg tot vertrouwensartsen inzake kindermishandeling; van rechtehulp tot ontwikkelingshulp; van patiëntenorganisatie tot vluchtelingen-zorg enz. Bij elkaar is het een behoorlijk complete sociale kaart. Van al deze instanties zijn veel relevante gegevens, adressen, achtergronden, openingstijden enz., opgenomen. Het zijn gegevens die je

zelf nooit paraat hebt als ambtsdrager, maar waar je vroeg of laat altijd eens om verlegen bent. Hier vind je ze allemaal zorgvuldig bij elkaar gebracht en gerubriceerd in 11 verschillende secties.

Toerusting

De persoon van de ambtsdrager wordt ook niet vergeten. Eigenlijk is hij in zijn persoonlijk optreden een voortdurend aandachtspunt door heel het handboek heen. Daarin merk je hoe doordachten zorgvuldig de samenstellers te werk gegaan zijn. Maar er is ook een hoofdstuk, waar het persoonlijk optreden van ambtsdragers apart aan de orde komt. Onder de titel Communicatie wordt in hoofdstuk 4 veel geboden dat echt onmisbaar genoemd kan worden voor goed ambtelijk contact. Aan de orde komen o.a. houding, spreken en luisteren, vooroordelen, helpen en zorgen, voorwaarden voor een goede vertrouwensband, rapportage enz. De onderdelen die ik in dit hoofdstuk gelezen heb, waren bijzonder goed. Als iedere ambtsdrager zich deze stof eigen maakt, zullen veel mensen met plezier hun wijkouderling of diaken ontvangen (en wie verlangt daar niet naar?).

Tegelijk merk je, dat je hier tegen de grens aan zit van de mogelijkheden van zo'n handboek. Want het is natuurlijk maar de vraag of je echt van papier kunt leren hoe je goed en effectief communiceert. Juist omdat het gaat om het vinden van een grondhouding, zul je dat toch ook op een meer praktische manier moeten inoefenen. Daar is toerustende begeleiding bij nodig. Ik denk dat men bij het GVI dat ook wel zal beseffen. Er is tenminste heel wat plaats ingeruimd voor gegevens over cursussen die ik doeld zijn om ambtsdragers (predikanten, ouderlingen en diakenen) toe te rusten. Ik denk dat dat een goede zaak is. Er is vandaag meer nodig dan een ervaren medeambtsdrager die je ai doende introduceert in het praktische werk. Wij komen er steeds meer achter dat we moe-

ten blijven leren. Maar juist ais dat besef diep doordringt in ons ambtelijk roepingsbesef, kan dat een openheid kweken om te signaleren wat nu de concrete leerpunten zijn bij de dominee en de andere ambtsdragers. in dat opzicht doet deze infomap heel wat nuttige voorzetten. Zo kun je samen ruimte maken voor toerusting die de gemeenten goede komt.

Overigens zijn ook waardevolle suggesties opgenomen voor instructieavonden voor pas benoemde ambtsdragers, die gewoon in de eigen gemeente gegeven kunnen worden.

Miet te versmadden hulp

Het zal duidelijk zijn, dat ik deze infomap met veel plezier aanbeveel. Het is werkelijk een feest om al bladerend en lezend ermee bezig te zijn. Geen droge theoretische verhalen. Maar duidelijk op de praktijk gerichte informatie, die er tegelijk op gericht is om niet zomaar ia het wilde weg aan de slag te gaan, maar juist met beleid de praktijk tegemoet te treden. De typografische vormgeving maak het geheel daarbij bijzonder toegankelijk. Naast een duidelijke indeling in paragrafen is in de kantlijn nl. met korte trefwoorden (zo'n 3 tot 9 per bladzij) aangegeven welke elementen aan de orde komen in een bepaalde paragraaf. Als je een bepaald onderdeel een keer bekeken hebt, maakt deze indeling het heel gemakkelijk het geheel nog eens kort te overzien en, als je dat nodig hebt, weer heel gemakkelijk bepaalde onderdelen terug te vinden. Een nadeel van deze uitgave zou misschien wel eens kunnen zijn, dat er zoveel aan de orde komt. De infomap is namelijk een losbladig systeem, waar echt een forse ringband voor nodig was. Als je m'n handboek meekrijgt als ambtsdrager kan je de gedachte bekruipen: Moet ik niet eerst een maandje vrij nemen om me hier doorheen te worstelen? (Hoewel de meeste ambtsdragers in deze tijd meestal vaak wel een paar vrije weken hebben, dus wie weet is dit wel een tip

voor wat nuttige vakantielectuur!). Natuurlijk is het belangrijk om te zien, dat veel gewoon bedoeld is als naslag. Je hoeft niet **alles** gezien te hebben voor je aan de slag gaat. Maar tegelijk **zou** je als kerkenraad kunnen afspreken af en toe voor een bepaalde vergadering **een** onderdeel van te voren door te nemen en er even kort over door te praten. Dat verhoogt het rendement van het **gebruik** en tegelijk helpt het om samen positief op het gezamenlijke doel gericht te blijven.

Bij het **doornemen** van de infomap kon ik een gevoel van spijt niet onderdrukken, dat ik **indertijd** als dominee niet beschikken kon over dit hulpmiddel. Wat zouden we er in de kerkenraad **een** plezier van gehad hebben! Ik zou dan **ook** iedere kerkenraad adviseren voor alle **ambtsdragers** deze map aan te schaffen. **Wat** je hier bij **elkaar** krijgt, is een schat aan gegevens die je helpt de **weg** te vinden in de **complexe** werkelijkheid **van het** ambtswerk. **M**enig **ambtsdrager** zal **regelmatig** tegen dat **werk** opzien. En dat geldt niet alleen **voor** wie voor **het** eerst **geroepen** wordt. Ook wie al **ervaring** heeft, weet dat je dit werk niet gemakkelijk **doet**. Hoe zou je ook, **wanneer** je als **zondig mens** in Gods naam mag **optreden**? Als je enig besef hebt van die roeping, zul je er niet licht over denken. Dat kun alleen aan met Gods hulp. Maar die hulp **komt** vaak naar je toe **via** mensen.

De **infomap** is daar een perfect **voorbeeld** van. Deze **map** is een stapel papier in **een** ringband. Maar verdiep je je erin, dan gaat het werk voor je leven. Dan merk je wat **een** **waardevolle** hulp hier geboden wordt. Wat is hier veel bijbelse wijsheid, ambtelijke **ervaring** en **broederlijke** dienstvaardigheid ingestopt met het **oog** op de voortgang van het werk in de gemeenten. **Moge** God de Heilige Geest het **gebruiken** om op veel plaatsen het **vuur** van de ambtelijke bezieling te ontsteken en gaande te houden.

¹ infomap voor ambtsdragers, Uitgave van het GVI, Zwolle.

ZEGEN EN GELOOF

...tevergeefs... (3x)

Psalm 127,1.2

Bekend

Bekende woorden: aan 's HEREN zegen is 't al gelegen. Het **zou** een wandtekst kunnen zijn, **zilverwit** op een **zwarte** ondergrond. Zoals oma die vroeger had.

Het **klinkt ook als** een **spreekwoord**. Waarschijnlijk **al** lang bestaand en in de vertaling van het Bijbelgenootschap opschrift boven Psalm 127 geworden.

In een paar woorden is **gezegd** waarom het gaat in dit lied. De voorbeelden die de psalm geeft zijn sprekend.

Als de HERE niet **bouwt** is het werk van de **bouwvakkers** tot mislukken gedoemd.

Het onheil overvalt de stad ondanks de bewaking als de HERE niet over haar waakt.

Je wordt niet machtig door sterke zonen wanneer je ze niet **krijgt** van de HERE.

Het zijn bekende klanken. Wij hebben geleerd dat we om zegen **moe**ten vragen. En behoren te danken als iets gelukt. Omdat het zegen was. Niet behaald maar gegeven succes.

Wat

Wat is nou zegen? **Wát** zeggen we als we **elkaar** Gods zegen **toewensen**?

M'n woordenboek **zegt** dat zegen gunst van God is. Verder lees ik over hulp en voorspoed. Dat past in ieder geval bij wat Psalm 127 ons leert.

De bijdrage van de **HERE** is niet uit te rekenen, niet te meten, niet te plannen of te verwerken in de prijs

M meditatie

die aannemer rekent. Toch is zij wezenlijk. Bij kan een voorspoedige bouw geven. Hij kan **ook, als** Bij zijn zegen onthoudt, het bouwen volledig laten **mislukken**. Slagen is dan pertinent onmogelijk. De stad **kán** niet **beschermd** worden als de **HERE** zijn zegen niet **geeft over de bewaking**.

Heel hard **werken** zal geen profijt op kunnen leveren wanneer de zegen ontbreekt.

Gods zegen doet **onze** inspanning slagen.

Zo niet, dan zijn zwoegen, waken en werken **zinloos**.

Tot drie keer **toe** dat **alles zeggende woord**: tevergeefs.

Nu

Hedendaagse bouwvakkers zwoegen ook. Maar de **bouwplaats** ziet er anders uit. Stellages en liften, grote machines. Alles **gaat** verbaazingwekkend snel.

Met radar en andere eigentijdse middelen bewaken wij. Dat is wel even wat anders dan mannetjes op de torens.

Computers rekenen **beter** en in ieder geval sneller dan **mensen**. Alles kan gepland worden, ontwikkelingen worden voorzien en **gereguleerd**.

Velen denken hun gezinsvorming en **-grootte** te kunnen bepalen, omdat we de geheimen van **vruchtbaarheid** en zwangerschap zijn gaan **doorgronden**. 'Zie, **zonen** zijn een erfdeel des HEREN', klinkt als een woord uit een andere wereld.

Geleven in zegen kent in deze tijd z'n eigenaardige moeite.

Maar een **kind** van God kan er niet zonder.

Moet daar niet aan denken.

Anders is alles tevergeefs.

Ook als het 'goed' gaat.

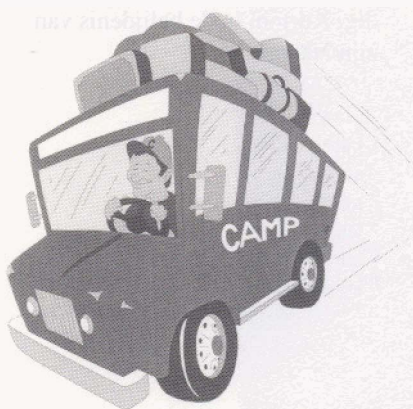
ONTVANG GOED EN KWAAD UIT DE HAND VAN JE HEMELSE VADER

Twee auto's. Eén voor de vakantie. En één voor als je een ongeluk hebt gehad. Bij allebei kan je **aan God denken**. Maar dat is wel eens moeilijk. Bij een ongeluk vraag je: **Waarom?** En op vakantie is er het gevaar dat je God vergeet te danken.

Moeilijk

Een ongeluk. Voor je het weet is het gebeurd. Je staat machteloos. Waar was God nu? Waarom heeft Hij dit laten gebeuren? Regeert God alles echt? Ziekte. Een hartaanval, kanker, dementie. Wat is de zin daarvan? Wat bedoelt de Here daarmee? Je leeft van de bijstand en moet ook nog een gezin onderhouden. Dan zit je wel eens met de handen in het haar: waarom kan dit nu niet anders?

God is **mchtig**. Hij is goed voor zijn kinderen. Dat weten we. Maar als je dit soort dingen meemaakt lijkt het ongelooftwaardig. En veel te gemakkelijk. Alsof je als gelovige geen gevoel hebt voor de ellende die er is. Doet het je niks? Doet het God niks?

En als je je nu altijd voor God hebt ingespannen, zoals Job heeft gedaan, en dan wordt je alles afgenomen? Job vindt k t onrechtvaardig: ik roep om hulp, maar a is geen recht.' Dat is best moeilijk. Geduldig in tegenspoed, Job was het bepaald niet.

Maar dankbaar in voorspoed, gaat dat gemakkelijker? Is het niet vaak: hoe meer je krijgt, hoe ontevredener je wordt? Je kunt met vakantie, maar je moppert op het weer en op het eten. Als je mee moet h e l p , ben je niet thuis. Even liggen Gods geboden ver van je af.

Goed en kwaad komen uit één hand naar je toe. Maar ze uit de

W

rekenen met God

hand van je hemelse Vader ook te ontvangen is moeilijk genoeg.

Troost

Had Job troost? Wij weten dat het uiteindelijk goed met hem afgelopen is. Maar dat wist hij nog niet. Hij zit daar, maar, met de dood voor ogen. Uit zijn mond komen geen gemakkelijke woorden. Hij klaagt en beschuldigt zelfs God. Maar tegelijk: God is zijn laatste houvast: Vanuit mijn verteerde vlees zal ik God zien!² Volgen kan hij het niet, hij is ten einde raad, maar in zijn wanhoop heeft hij toch één zekerheid, één troost: In mijn leven heeft God het laatste woord!

Mooi van het boek Job is dat het zo herkenbaar is. God geeft het je. Alsof God zegt: Als je het moeilijk hebt, mag je het zo zeggen. Daaraan merk je: God weet heel goed wat je doormaakt. Geloof betekent niet dat je pijn moet verdringen. Je mag het voelen en je mag het uitroepen, met Job en zoveel palmen: Waarom? Zoals de Here Jezus ook deed aan het kruis: Waarom...?

Maar als je dat doet, je praat niet tegen een muur. Want daar is God. Niet voor niets heeft Hij zijn eigen Zoon Jezus Christus zoveel laten lijden, een veelvoud van wat wij ervaren. Omdat Hij weet en voelt wat je meemaakt en om je daarvan te redden.

Waarom redt God je niet gelijk helemaal? God heeft geduld. Hij neemt de tijd. Hij geeft ook tijd, zodat nog veel mensen tot geloof kunnen komen. Erge dingen kunnen eraan meechel-

pen dat je voelt: Ik moet toch naar God toe.

God kan je beproeven, een soort geestelijke training om je sterk te maken in je geloof. Zodat je, **ook** als je zoveel meemaakt **als** Job, nóg **gelooft**: Mijn Losser leeft!³

Eens zal God recht doen en uitkomst geven. Hij maakt een nieuwe wereld. Hij geeft je een **nieuw hart** en een nieuw lichaam, zo goed dat het niet meer stuk kan.

En ondertussen? **Vandaag** ben je in Gods handen. Dat betekent veel **goeds**, **ook** al is er **ook** nog veel ergs. **Maar** daarboven staat God, almachtig, als je hemelse Vader!

Roeping

Als **ik** **maar** **houvast** heb, het redelijk goed heb in m'n leven. Dan gaat het om jezelf.

Veel belangrijker is God. Hem dank en **eer** brengen is onze roeping.

Leven en gezondheid dank je aan Hem. Ook als je op vakantie kunt. Dank God daarvoor. **Denk** erover na hoe je dat kunt vormgeven. In de vakantie heb je er tijd voor.

En bij alle zorg en **verdriet** ben je toch veilig in Gods handen. Dat dank je **ook** aan Hem. **Dan** mogen we niet opstandig blijven. Hoe herkenbaar Jobs protest **ook** is. **Ook** **Job** **moest** buigen voor God, ootmoedig en eerbiedig.

Antwoord heeft Job nooit gekregen op z'n vragen. Dat satan erachter zat, om hem **z'n geloof** af te pakken, is hij nooit te weet gekomen. Maar evengoed, **terwijl** hij **daar** zit op de **vuilnishoop**, zegt **God** tegen hem: **Kijk** eens naar zo'n **krokodil**, durf je daarmee te spelen? Of **zo'n** nijlpaard: zou jij zo iets **kunnen** maken?⁴ Wie heeft het alles **gemaakt**, hemelen **aarde**? G d , die almachtig is. En **zal** dan jouw lijden buiten Hem omgaan? Mag jij **Mij** beschuldigen van **onrecht**?⁵

Dan buigt Job het **hoofd**. Antwoord

op de vraag 'waarom?' krijgt hij niet. Hij moet maar God **erkennen** als machtig en goed. Zijn toekomst in Gods hand leggen.

Job doet **het**.⁶ **En** dan, *langs die weg, komt* het **met** hem weer goed.

Zo is het voor ons **ook**. Wie zijn wij, dat wij God **even** op het matje kunnen roepen: Waarom duet U zo? Ja, God begrijpt je vragen en je mag ze uitspreken. Maar uiteindelijk **mug** je niet alleen, maar *moet* je **ook** Hem erkennen als je machtige God en hemelse Vader. Goed en kwaad **komen** uit zijn hand.

We **zijn** begonnen met twee **auto's**, **één** voor de vakantie en één voor het ziekenhuis. Ze staan voor goed en kwaad. De bedoeling is: **Ontvang** ze uit Gods hand! Ootmoedig en eerbiedig, **dankbaar** en geduldig Kortom in de belijdenis van zijn Naam!

¹ Job 19 : 7.

² Job 19 : 26.

³ Job 19 : 25.

⁴ Job 40, 41.

⁵ Job 39 : 35, 40 : 3.

⁶ Job 39 : 36-38, 42 : 1-6.

N nieuw uitgekomen

Wat heeft dat kruis te betekenen?, door Alister McGrath (verbonden aan de Theologische Faculteit van de Universiteit van Oxford). De auteur laat in **zijn** boek **het kruis spreken** alsof we er voor de eerste keer mee geconfronteerd worden. **Kok Voorhoeve**, f 19,90 (119 blz.).

Thuis in de kerk, door H.J. **Messelink** (vrijgemaakt gereformeerd predikant te Barneveld). De auteur beantwoordt de vraag 'Waarom ben je gereformeerd?' vanuit verschillende invalshoeken (**tweede druk**).

De Vuurbaak, Barneveld, f 16,75 (92 blz.).

Aan God doen, door dr. **H.M. Kuiter** (em.-hoogleraar Ethiek aan de theologische faculteit van de **W** te Amsterdam). Een boek over de vragen 'Zullen er in de 21e eeuw nog veel mensen zijn die "aan God doen", of heeft God zijn langste tijd gehad in Nederland?' Ten Have (74 blz.).

Opwekking in de Azusa Street, een ooggetuigeverslag door Frank **Bartleman**. Een boek over het **begin** van de zogenaamde Pinksterbeweging, in 1906, die **begon** in een onaanzienlijk gebouw in de Azusa **Street** te Los Angeles. Gazon Uitgeverij, f 19,50 (128 blz.).

Je baby laren dopen, door F. van Deursen, over de betekenis en de bediening van de doop volgens het klassieke, **gereformeerde** doopsformulier. **Buijten & Schipperheijn**, f 22,50 (55 blz.).

Achtergronden

Tot nu toe **hebben** wij in deze **reeks** aandacht gegeven aan het anglicaanse kerkmodel: het is wijsheid om de middenweg te kiezen, extremen te vermijden en in het compromis te berusten. Dat model beheerst, bewust of onbewust, ook het anglicaanse evangelicisme. Men legt zich terzake van de leer en het christelijke leven, vast op een paar onaantastbare hoofdzaken. Wat daarbuiten valt, ligt op het terrein van het 'indifferente': de zgn. 'middelmatige' zaken, waarover compromissen mogelijk zijn. Vandaar de graagte, waarmee men het traditionele onderscheid: 'fundamentele en niet-fundamentele artikelen' overneemt. Wij komen nu tot een voorlopige balans.

Tussenbalans

Vorige week hebben we al gewezen op de praktische onuitvoerbaarheid van bovengenoemde gemakkelijke tweedeling.

Ter samenvatting wijzen wij op de volgende vier punten:

1. Men ontdoet gewichtige, structurele zaken, als b.v. het handhaven van het bisschopsambt, van hun ernst. Aldus relativeert men de harde en bepaald niet zinloze strijd van de Puriteinen uit de zestiende en zeventiende eeuw.¹
2. Men maakt zichzelf weerloos tegen anglo-katholieke en hoog-kerkelijke idealen en eenheidsdromen (richting rooms-katholieke kerk). Denk aan de geschiedenis van en rondom J.H. Newman (1801-1890).²

3. De kerkelijke gemeenschap vindt haar samenbindende kracht niet langer in de eenheid van geloof en leer, maar in de kerkorde. Feitelijk ontvangt daarmee de structuur van de kerk voorrang ten opzichte van de Heilige Schrift. Om het met de woorden van G.P. Hartvelt³ te zeggen: de 'doctrinal' (= 'leerstellige') kerk verwijdt zich tot een 'comprehensieve' (= alles en ieder 'omhelzende') kerk, die op haar beurt ruimte weet te maken voor arminianisme en rationalisme. Uiteindelijk is ook 'leer' een secundaire geloofsuiting à la Schleiermacher.⁴
4. De tolerantie, die van dit alles het gevolg is, reikt ver.

Om een voorbeeld te noemen: een zaak

als 'kinderdoop' raakt niet het 'hart', maar de 'randen' van het geloof.⁵ Ten aanzien van de 'vrouw in het ambt' geldt hetzelfde.⁶ Zelfs het conflict met Rome kan niet in termen van een kerkelijke breuk beschreven worden.⁷ Tegelijk is men volstrekt intolerant ten aanzien van (wat heet) 'separatie' van de denominaties.⁸ Lees voor 'separatie' het woord 'afscheiding' en wij verstaan, dat binnen dit gedachtenklimaat geen enkel begrip voor men zaak opgebracht kan worden.

Dit brengt ons bij een zaak, waaraan wij vervolgens apart aandacht willen geven.

De 'eenzame' confessie van artikel 28 NGB

'Separatie' is het tegendeel van 'synthese'.

In de wereld, die wij schetsten, regeert de liefde voor de synthese. Dus ook een diepe afkeer van alles wat met 'afscheiding' te maken heeft.

Nu hebben wij als gereformeerden in Nederland in onze geschiedenis heel duidelijk met 'afscheiding' kennism gemaakt. Zoals bekend, was de 'Afscheiding' in 1834 het begin van het zelfstandig bestaan van de gereformeerde kerken naast de volkskerk, genaamd De Nederlandse Hervormde Kerk.

En wij hebben met 'afscheiding' niet slechts in onze voor-historie te maken. 'Afscheiding' was gevolg van, en dus onlosmakelijk verbonden met, onze eigen confessie, artikel 28 NGB. Daar wordt letterlijk gesproken over 'zich afscheiden'. Maar wie in de sfeer van de 'via media' zich bevindt, ziet hier slechts een verfoeilijke 'extremiteit': de extremiteit van de 'dissen-

ter'-mentaliteit. Of om k t op zn Hollands te zeggen: labadistische dweperij, uiting van radicaal piëtisme. **He** dan ook: onze Nederlandse Geloofsbelijdenismaakt in de buurt van dit synthese-denken geen schijn van kans. Juist omdat men het beschermend, kerkopbouwend en waarschuwend karakter van artikel 28 NGB niet onderkent, kan men in zo'n confessie niet anders zien dan een beschimmeld puriteins extremisme. Minstens drie dingen worden tegen deze achtergrond begrijpelijk.

a. Het laat zich verstaan, dat McGrath kiest voor het Nicodemisme, dat nu juist in art. 28 wordt bestreden (zie *De Ref.* van 1 febr. jl., p. 358).⁹

b. Het verbaast niet dat Martin Lloyd Jones in een nogal dramatisch conflict geen kans maakte met zijn appèl op evangelische woordvoerders als James Packer en John Stoot om te breken met de staatskerk.¹⁰

c. Wij leren verstaan dat het Am&-kaanse evangelisme & extremiteit van het fundamentalisme moest afleggen en inruilen voor het neo-evangelicalisme van B. Graham en de zijnen. Zo kon het evangelicalisme weer de derde weg worden, de weg tussen liberalisme en fundamentalisme.¹¹

Conclusie voor ons: wij moeten ons realiseren, dat wij volstrekt eenzaam in Q kerkelijke wereld **A**-len blijven, zolang wij onze Nederlandse Geloofsbelijdenisin haar artikelen over de kerk (artt. 27-32) serieus blijven nemen.

Wij zullen het *ondervinden*, dat de belijdenis omtrent de kerk niet wordt gerekend tot de 'fundamentele' artikelen van het christelijk geloof!

Het gaan van de weg van artikel 28 NGB is het kiezen van een smal en eenzaam pad. Wellicht is deze pijnlijke **■■■■■■■■■■** ook een klein stukje van het 'smaad-dragen' terwille van onze *gemeenschap* met Christus en zijn volk (vgl. Hebr. 11 : 25; 13 : 13).

De erfenis van Calvin

Mocht het moment aanbreken dat een gereformeerd belijder zijn kerkbelijdenis buiten gebruik zou willen stellen, dan moet hij zich wel realiseren, dat hij niet alleen art. 28 NGB opzij zet en ook niet slechts een gewichtig *stuk* van de kerkgeschiedenis van zichzelf en zijn voorouders verwerpt en verloochent. Hij zet op dat moment ook een essentieel deel van Calvijns reformatorische nalatenschap opzij. Want art. 28 NGB gaat heel duidelijk terug op het onderricht van Calvin in zijn *Institutie*. Ieder die wel eens kennigemaakt heeft met het vierde boek van de *Institutie*, zal dat toestemmen. Wij hebben, wat dat betreft, genoeg aan de eerste twee hoofdstukken van boek IV. Daar worden {wat men noemt} *fundamentele* woorden gesproken over de aard van de kerk, haar onmisbaarheid, eenheid en katholiek karakter, haar gebrekkigheid (contra het perfectionistisch drijven van de dopers) en haar bedreiging door het bederfelijke pausdom. Calvin heeft niet voor niets naar de profeten van het oude verbond geluisterd. Door hen heeft hij God leren kennen en hij heeft door Jeremia en Ezechiël leren begrijpen, dat God kan verhuizen. Hij kan zelfs uit zijn eigen Jeruzalem verhuizen.¹² En wanneer het gebeurt dat G d verhuist en wij aan onze plaats vastkleven, raken wij God en zijn woning kwijt!

Dat is de concrete ernst van onze confessie in artikel 28 NGB. Het gaat daar niet louter over 'separatie', maar over het 'zich voegen bij de kerk'. Wel te verstaan: de kerk, 'op iedere plaats waar God haar gesteld heeft'.

Dat had Calvin van Luther geleerd – de man die zich door de pretenties van de clerus te Rome niet heeft laten imponeren of binden. Wie zich niet voegt bij de kerkvergadering op iedere plaats, waar God haar gesteld heeft, zondert zich af en handelt in strijd met Gods bevel. Wie is dus de 'dissenter', & 'labadist' of de 'separa-

tist'? Artikel 28 geeft daarop een verrassend antwoord.

Want wij zijn niet verplicht – als vrije christenmensen – gemeenschap te onderhouden met hen die 'niet bij de kerk horen' – of deze lieden Ych nu (in 1520) 'Romeinse curie' of (in 1834) 'Nederlandsch Hervormd Kerkbestuur' noemen. Beide instituten stonden de loop van het evangelie tegen. Zij waren *contra* de kerk.¹³

Er is geen enkele noodzaak ons deze erfenis van Calvin te laten ontvreemden en onszelf te 'bevrijden' van de confessie omtrent de kerk.

Daarom willen wij dit artikel besluiten met een woord van ds. Hendrik de Cock uit 1834 – & mmdiemet zijn ruige taal zijn oprecht geloven in zijn God heeft beleden: 'Wij hebben ons gescheiden, niet van de ware Gereformeerde Kerk, noch van de ware Gereformeerden; integendeel reiken wij die alle bij dezen de broederhand, en verzoeken de hune terug, om te onderhouden de gemeenschap der heiligen, verenigd door een geloof, door enen doop en door enen Geest, zo nu onderling als met onze vaders die weleer van het Roomse Beest zich afgescheiden en met hun goed en bloed de vrijheid van dat geloof gekocht hebben'.¹⁴ (Zie Reformatie van 7 juni jl., p. 725,739)

¹ Vgl. *HDThG* 2, 379.

² Zie E. Hirsch, *a.w.*, III, 342/3; GP. Hartvelt, *a.w.*, 251 vv.; H. Berkhof, *200 Jahre Theologie. Ein Reisebericht*, Neukirchen 1985, 92-105.

³ G.P. Hartvelt, *a.w.*, 241.

⁴ T. Bradshaw, *a.w.*, 284.

⁵ T. Bradshaw, *a.w.*, 284.

⁶ T. Bradshaw, *a.w.*, 267/8, 297.

⁷ T. Bradshaw, *a.w.*, 264.

⁸ T. Bradshaw, *a.w.*, 272.

⁹ A.E. McGrath, *Evangelicalism*, 181-184.

¹⁰ A.E. McGrath, *a.w.*, 36-40, 78; Ch. Catherwood, *Five Evangelical Leaders*, London 1984, 83-91.

¹¹ F. Laubach, *Aufbruch der Evangelikalen*, Wuppertal 1972, 31.

¹² Calvin spreekt van 'alio transmigrare', *Inst.* IV, 2, 3.

¹³ Zie J. Kamphuis over het verband tussen 'afscheiding' en 'wederkeer', in: D. M. I. dens, J. Kamphuis (red), *Afscheiding - Wederkeer*, Haarlem 1984, 95-116.

¹⁴ Geciteerd via H. Bouma, 'De "Acte van Afscheiding" historisch belicht', *Herdenkingsboek*, als genoemd in de vorige noot. Aldaar p. 26.

HERWAARDERING VAN ZORG

M. Wikke-van der Linden

Samenleving

Zorgen en moederen mag weer. Zeker in een land als Amerika. Daar is sprake van een 'mommy track': moeder de vrouw staat weer op een voetstuk. In menig villadorp bij New York worden moeders die werken veroordeeld 'omdat hun kinderen voor galg en rad opgroeien', door moeders die thuisblijven. Ook in Nederland is er een tendens dat zorgen voor je kinderen weer 'mag' en zelfs extra aandacht krijgt. Deze hernieuwde waardering voor zorg komt uit een hoek waar we het niet zouden verwachten: de emancipatiebeweging. Bekende Nederlandse feministen als Dorien Pessers, Selma Sevenhuijsen, Rosi Braidotti en Christien Brinkgeve pleiten voor herwaardering van zorg en moederschap. In haar boek **De vrouw en haar badwater**, schrijft Brinkgeve: 'Zonder dat de buitenwacht er nu veel van merkt, is er binnen feministische kring een nieuw geluid te horen over de vrouwelijke liefde en zorgzaamheid (...). Juist de zorg voor en de betrokkenheid op anderen worden veel naar voren gehaald als belangrijke eigenschappen van vrouwen.'

Gelijkheidsdenken

Deze feministen hebben veel kritiek op het gelijkheidsdenken dat binnen de emancipatiebeweging van de jaren zestig en zeventig centraal stond. Dat gelijkheidsdenken zou een mannelijk denken zijn. Gelijkheid van vrouwen en mannen betekende in de praktijk immers gelijkheid van vrouwen aan mannen.

Vrouwen moeten hetzelfde presteren als mannen. Betaalde arbeid is daarmee voor vrouwen een doel op zichzelf geworden, waardoor traditionele vrouwelijke waarden zoals emotionaliteit, zorg voor anderen en ook het moederschap worden ondergewaardeerd.

De feministen die deze kritiek uiten, willen vrouwen bepaald niet terugverwijzen naar 'typisch vrouwe-

lijke' bezigheden. Want het blijft hun bedoeling te vechten voor autonomie en de maatschappelijke gelijkheid van mannen en vrouwen. Maar wel moeten vrouwen volgens deze feministen hun eigen cultuur in ere herstellen.

Differentiedenken

De herwaardering van zorg heeft ook te maken met het postmoderne differentiedenken. In het differentiedenken wordt het verschil tussen mannen en vrouwen opgevat als een fundamenteel verschil, dat in eerste instantie bepaald wordt door psychische en fysiologische factoren. Uitgangspunt is dat mannen en vrouwen een eigen psycho-seksuele identiteit ontwikkelen. In de westerse cultuur is echter het mannelijke dominant en heeft het vrouwelijke nauwelijks de kans gekregen zich te ontwikkelen. In het differentiedenken wordt nu geprobeerd het vrouwelijke een 'eigen stem' te geven. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting komen in een vrouwelijke taal, een vrouwelijke manier van denken en een vrouwelijke manier van beleven. Vrouwen zouden van zichzelf vervreemd zijn en 'stemloos' zijn, doordat het traditionele kennismodel, dat de werkelijkheid op een objectieve, gevoelloze manier definieert, niet bij hen past.

Hoewel het vrouwelijke denken door postmoderne feministen op een nogal vage manier wordt aangeduid, hebben ze het belang van biologische en psychische verschillen tussen mannen en vrouwen weer ontdekt.

Verschillen

Op het eerste gezicht lijkt het volgen van deze gedachtengang bij-

bels verantwoord. *God* schiep de mens immers als mannelijk en vrouwelijk. Dat betekent in ieder geval dat **man** en vrouw niet uitwisselbaar zijn. De mens is een **eenheid van lichaam en ziel**. Biologische verschillen **brenge**n ook psychische en emotionele verschillen met zich **mee**, al is dat moeilijk in concrete eigenschappen uit te **drukken**. We moeten die verschillen echter ook niet verabsoluteren. Wie te **veel** nadruk legt op de verschillen, miskent dat **man en** vrouw beide naar Gods beeld geschapen **zijn** en een gemeenschappelijke roeping hebben. Hij miskent bovendien de grote verscheidenheid die **God** in de schepping heeft gelegd, de vele individuele verschillen die er **zijn**, ongeacht het man- of vrouw-zijn. Daarbij komt dat de mannelijke of vrouwelijke **identiteit** slechts een aspect is van de persoonlijke identiteit. Ieder individu **heeft** zijn eigen karakter, **zijn eigen** gaven en capaciteiten. Mensen verschillen van elkaar. Ieder mens is verantwoordelijk om overeenkomsten zijn gaven en **verantwoordelijkheden** te antwoorden op de roep van de Schepper. Als **man**, als **vrouw**, als alleenstaande, als gehuwde.

Uniciteit

Erkenning van de uniciteit van het individu is van groot belang. **Ten** onrechte wordt er **vaak** vanuit gegaan dat iedereen **seksgebonden gaven** en capaciteiten heeft. Maar er **zijn ook** mannen die **geen** leiding kunnen geven en **evenzeer** zijn er vrouwen die weinig verzorgende capaciteiten hebben. Bovendien **wordt, als** zo de nadruk wordt gelegd op de **seksgebondenheid** van **gaven** en capaciteiten, voorbijgegaan aan andere capaciteiten en mogelijkheden. In 1923 schreef **Mary Barger**, lid van de christelijke vrouwenbeweging, een brochure **De vrouw en de studie**, waarin zij de uniciteit van de mens als volgt **verwoordde**: 'Er is iets ontroerends in het bepeinden dat in ie-

der **mensch een** eigen aanleg sluimert: dat God met ieder **mensch** Zijn eigen **bedoeling** heeft en dat dit de **waarde** uitmaakt van **zijn** persoon... Ieder voor zich zal hebben **uit** te maken welke **zijn** gaven zijn, en hoe **hij** die te besteden heeft. Dat is **zijn** eigen geheim met God. En ieder onzer past schroom tegenover het geheim van de ander' (geciteerd bij Maarten J. Verkerk, *Sekse* als antwoord, p. 228). Mannelijkheid en vrouwelijkheid **zijn dus** geen absolute begrippen. Ze **krijgen in elke** concrete omgeving, tijd en **cultuur** hun eigen betekenis. Verschillen **tussen mannen** en vrouwen **zijn voor** een deel vastgelegd in de erfelijke basis die in de **mens** bij de conceptie heeft meegekregen. Maar **door** de wisselwerking van aanleg, omgeving en gedrag zullen **sommige** gaven, eigenschappen en **capaciteiten sterk** ontwikkeld worden, andere in **beperkte mate** en weer andere **helemaal** niet.

Zorg

Terecht, maar wel **wat** laat, krijgt de **emancipatiebeweging** aandacht voor de **waarde** van zorg. **Onder invloed van** de feministische golf werd het weinig **gewaardeerd** dat mensen tijd, aandacht en energie investeren in de zorg **voor** kinderen. **Een** getrouwde **vrouw** zou **alleen maar tot haar** recht komen met een baan buitenshuis. Nu **hoor je andere** geluiden: **zorgen** mag weer, **al worden moeders die fulltime de** zorg voor kinderen hebben, nog steeds ondergewaardeerd. **Ook** zorgende vaders krijgen tegenwoordig meer aandacht en waardering. Mannen en vrouwen **verschillen in de wijze** waarop ze zorgen. Maar juist in dat verschillen **vullen ze elkaar aan en vormen ze een** door God gewilde eenheid.

UIT DE KERKEN

Beroepbaar: *drs. G. H. Hutten* is door de classis Amersfoort **geëxamineerd** en beroepbaar gesteld, ☎ (050) 5255158 (drs. Hutten is van 14 juli t/m 3 augustus niet **bereikbaar**).

Toegelaten: H. van Dijken, **kandidaat** te Kampen en **beroepen** predikant te Middelhamnis i.c.m. Bergen op Zoom is door de classis Hoogvliet toegelaten tot de dienst des **Woords**.

Geslaagd: D. de Jong, F. Hammann, J. H. F. Schaeffer (alledrie woonachtig te Kampen) en J. P. Kruiger (woonachtig te Ermelo) zijn aan de Theologische Universiteit te Kampen voor het doctoraal examen geslaagd.

Adreswijzigingen e.d.

Delfzijl * *Scriba*: P. D. Vos, Kuiperij 9, 9932 GE, ☎ (0596) 624635.

Preekvoorz.: Mevr. T. v. d. Bos-Folkersma, Delf 12, 9932 HP, ☎ (0596) 625181 (pag. 35).

Lemele-Lemelerveld * Kerkenraad: Postbus 15, 8150 AA Lemelelerveld (pag. 91).

Vlaardingen * *Scriba*: M. W. Folmer, Coornhertstraat 78, 3132 GK, ☎ (010) 4340413 (pag. 142).

Zeewolde * *Scriba*: H. Venema, Pauwoog 13, 3892 EK, a (036) 5223780. *Kerk.bureau*: zie *Scriba*.

Diaconie: J. G. R. Wiskerke (voorz.), ☎ (036) 5222801 (pag. 101).

Zwolle-Zuid * *Scriba*: E. de Vries, Van der Schuerenmarke 14, 8016 MA, ☎ (038) 4659434, fax (038) 4654641 (pag. 93).

Naamlijst predikanten * R. van Wijnen, Tj. H. Haismastraat 30, 9251 AV Burgum, ☎ (0511) 462152 (pag. 27).

ZENDING UIT EN THUIS: IN DE KERK

C.J. Haak

E evangelisatie en zending

Aleenrecht op genade? Zou het? Wie zelf **afhankelijk is van de uitdeling van genade door Woord, Geest en sacrament, weet dat het niet waar is. Die uitdeling komt de hele wereld toe. Niet besef dat eigen geloof geen erf-stuk is, maar** gewerkt moet worden door Woord en Geest, dringt ook tot de erkenning dat zending a.h.w. ingebakken zit in elke prediking. De Synode van Middelburg 1896 drong daarom terecht aan op een brede inbedding van het zendingswerk in de structuren van de thuiskerken. Na honderd jaar heeft dat principe nog niets aan actualiteit ingeboet. **Integendeel, er is heel wat gebeurd** waardoor de koppeling van kerk en zending sterker dan ooit geworden is. Laten we daar eens samen naar kijken.

Het thuisfront bevraagd

In een vorig artikel vroegen we ons af hoe de nationale kerken op het vroegere zendingsveld geholpen worden aan goed opgeleid kader en predikanten? Die vragen lijken ver van ons (zendings-)bed te liggen, maar ze hebben concreet te maken met ons eigen kerkelijk leven. Moeten wij als zendende kerken nu een soort Theologische Universiteit op het zendingsveld stichten, als een magistraal slotstuk van ons zendingswerk, of treden we dan in andermans bevoegdheden? Nog anders, is het stichten van zo'n Universiteit wel de goede oplossing? Hoe moeten wij als thuiskerken

daar antwoord op geven? Kunnen we dat? Ja, willen we dat?

De houding van kerkzijn

De vraag is dan niet allereerst of de kerken thuis de ontwikkelingen op het zendingsveld hebben bijgehouden en of u wel of niet het zendingsblad wel regelmatig leest. De vraag is of wij als kerken en als christenen een missionaire instelling hebben. Niet om allerlei praktische oplossingen aan te dragen voor concrete problemen, maar *of er, in onze beleving ruimte is voor de wereld, ver weg en dichtbij?* Ziet de kerk zichzelf als de eenzame schuilplaats, ver van de wereld,

of is zij een licht in die wereld? Is zij en zijn haar instellingen louter gericht op het zuiver bewaren van zichzelf, of denkt zij ook aan de wereld in nood, dichtbij en ver weg?

Zending begint thuis, in de kerk, bij mensen die echt geloven dat Jezus Christus de enige Redder is.

Die vraag komt niet alleen op zendende kerken af, maar op alle kerken. Dat betekent direct natuurlijk de vraag naar evangelisatie. Maar het gaat mij om de daarachter liggende houding, die nodig is om ook voor de toekomst open te staan voor de nieuwe opdrachten. Die houding en motivatie van het kerk willen zijn, wordt die in beslag genomen door de Geest van Pinksterten? Voelen we in de erediensten dat onze gebeden, onze liederen, onze collectegaven, onze belijdenis, ons preken en luisteren plaatsvindt tegen het klankbord van de wereld? Beseffen we dat elke eredienst een publiek getuigenis van de overwinning van Christus is?

Eredienst als uitvalsbasis

Wie zo over zichzelf denkt, misschien wel als kleine kerk, verloren in een grote stad, weet dat de kerkdienst de plek is waar zending begint en eindigt. Boven alles heeft de zending zulke kerkdiensten nodig. Waar ouderen gevraagd wordt hun gaven te geven voor de kerk, inclusief zending. Waar jongeren leren dat zij het middelpunt van de wereld zijn, Gods voorhoede, die

hier getraind **wordt** om als leerling van **Christus** zelfstandig uit te gaan in die wereld van God. Zo groot als de hele aardbol. Hoe worden zij op catechisatie voorbereid om volwaardig **kerklik** te zijn, in hun eigen context? Weten zij dat ze lid zijn van een wereldwijde 'organisatie' van volgelingen van Christus? Dat de toenemende oecumenische relaties in **een kleiner wordende** wereld ook op hun bijdrage wachten?

De centrale **plaats van** zending is de wekelijkse eredienst. **Vandaar** 'rolt de bal verder', het hele gemeenteleven door. Zending krijgt **een** vaste plek in informatie, voorbede en meeleven. Niet alleen via het **zendingsblad**, **maar** ook in de aandacht in de preek, in het gebed. Niet **alleen** voor zendelingen en **hun** gezinnen, **maar voor** nationale christenen en voorgangers. Toen de predikanten **Rumi** en **Korop** in Nederland waren en hieren daar voorgingen in de erediensten, gonsden de kerken van **verwondering** en **dankbaarheid**. Terecht. **Zulke** momenten in het kerkelijk leven doen de zending alleen maar goed, omdat het de **kerken** zelf goed doet. Meer van zulke 'voorlichting' **graag!**

Inzet van bestaande mogelijkheden

Geloof **maar** grif dat de **buitenlandse christenen** die **onze** kerken **bezoeken** jaloers kunnen **worden** op onze vele mogelijkheden. **Dan** denk ik niet direct aan het **vele** geld (dat ook!) **maar** aan bijv. de eigen lagere scholen, middelbare scholen, dienstverlening, het GVI en **vooral** de Theologische **Universiteit**. **Hun** valt op **hoe** genadig God ons is. Tot onze beschaming. Omdat wij het **wonder** van al zijn geven al gewoon gingen vinden.

Dat opvallende verplicht ons om ook te denken aan de verdeling van de faciliteiten en mogelijkheden,

ook geld, samen met de **broederschap** 'overzee'. De tijd is wellicht voorbij dat we deze mogelijkheden onbekommerd voor **onszelf** zouden kunnen gebruiken. In het kader van de vraag naar theologische ondersteuning van het nationale kader **zou** je aan onze Theologische Universiteit kunnen denken. Twee broeders uit Sumba studeren momenteel in **Hamilton**, aan de Theologische Opleiding van onze **zusterkerken** in Canada. Waarom kozen ze niet ons 'Kampen'? Hier heeft de Engelse taal (en wellicht de relatie met zendeling A.J. Pol) de doorslag gegeven.

Leren buiten de school: Niet de student naar de school, maar de school naar de student.

Moeten er dan meer 'jongens' van onze **zendingsvelden** naar Canada of 'Kampen'? Dat zou het **opleidingsprobleem** in het buitenland oplossen. Maar dat is schijn. Alleen studenten die de z.g. cultuurschok kunnen doorstaan zullen er profijt van kunnen **hebben**. Dan is er nog het verschil in niveau van de opleiding, dat de verschillende situaties met zich meebrengen. En om nu te vragen dat jonge jongens van daar hier komen, Nederlands leren, en dan de hele studie volgen, is dat niet te veel gevraagd?

Maar **moeten** we het **ook** wel **vragen** van de buitenlandse studenten? **Kunnen** we de rollen **niet** omdraaien, net als bij TEE? De student komt niet naar de universiteit, de **universiteit** komt naar hem. Een **beginnetje** zou zijn dat sommige colleges in het Engels **waden** geven. Dat zou de universiteit **opener maken** voor studenten die tot nog **toe** buiten ons vizier bleven. Maar ik bedoel nog een stap verder: dat de universiteit een z.g. 'outreach program' opzet **waarmee** ze buitenlandse studenten in hun eigen land van dienst kan **zijn**.

Nee, nee, ik zie onze hoogleraren nog niet de wereld doorvliegen om overal en nergens colleges te geven. Dat zou hun eigen werk blokkeren. Maar wat zij niet kunnen, vanwege tijd en **taak**, waarom zouden anderen dat niet **kunnen**, als verlengstuk van de Theologische Universiteit? Niet een reguliere opleiding verzorgen, maar een 'bloemlezing' bieden van de **gereformeerde theologie**? En feite is het IRTT (Institute of **Reformed Theological Training**) uitgerekend hiervoor in het leven geroepen. De structuur is er. De bemanning, die **regelmatig** cursussen kan verzorgen in het buitenland, laat **nog** op zich wachten, behalve **dan de drie predikanten Groen, Riemer en Venema** van het Litindo-project. Maar waarom **zou** die **p e p zo klein** moeten blijven?

Herstructurering van onze theologische know how

Hebben **we** inderdaad zo **weinig** personeel beschikbaar voor **dit** 'buitenwerk'? En zo ja, is dat dan een blijvende situatie? **Denk** eens aan de prognoses die Prof. Te Velde eens gegeven heeft over het kleiner wordend aantal **vacatures** in onze kerken. Er **kunnen** nu **sluimerende** vacatures geopend worden, in **wan**gelisatie en zending. Daar knoop ik **graag** bij aan.

Laaf er onder de middelbare scholieren niet de stemming heersen dat er wel genoeg theologische studenten zijn, maar laat ze tijdig denken aan de vele vacatures die nog open zijn op de zendingsvelden, bij de zusterkerken en t.b.v. de upgradings van vele voorgangers in andere landen, die minder bedeed zijn dan wij.

Moeten dan al de **nieuwe** Lichting studenten dan in het buitenland 'gedropt' worden? **Nee**, zeker **niet** wanneer het gaat om vacatures die enige praktijkervaring vereisen. Maar een herstructurering en her-schikking van onze theologische **know how** moet dan mogelijk zijn. Momenteel lopen de kerken nog min of meer in het 'gareel' van een kerkorde die de nationale kerken volledig 'afdekt'. Prima. Maar wie denkt aan aan de internationale broederschap, zending én oecumene, voelt dat een uitbreiding in de richting van een internationale 'orde', of toegevoegde maatregelen meer dan noodzakelijk zijn.

Waarom is er in het Handboekje geen lijst met vacatures in de buitenlandse zusterkerken en op hun en onze 'zendingsvelden'?

Ik bedoel, laten de vacatures in het buitenland ook in ons kerkverbandelijk denken worden opgenomen. Het Handboekje van de Kerken vermeldt de meeste gegevens van de buitenlandse kerken, maar er ontbreekt een overzicht van hun predikantenbestand en aantal vacatures. Bij ons ontbreekt ook een beleidsmatig overzicht van het aantal mogelijke vacatures in het buitenland. Hoe lastig het ook zal zijn, het invoeren van een soort 'data-bank' van alle ICRC-kerken zou een permanente herinnering aan oecumenische verplichtingen zijn.

Welke mogelijkheden doemen op als er bijv. pastorale werkers in de gemeente worden ingezet, waardoor de theologische kanten van de predikant meer 'uitgebuit' kunnen worden? Hij kan zich dan meer richten op de training van de kerkelijke ambtsdragers en de verbreding van de theologische kennis en vaardigheid. De specifieke 'hoge' kwaliteiten van ons predikantenbestand komen enigszins vrij van

sommige onderdelen in het gemeentewerk. Hij kan zich bijv. meer instellen op de training van gemeenteleden voor bepaalde taken. En op evangelisatie-activiteiten die op zijn niveau liggen.

Ook mensen met theologische en onderwijsbekwaamheden die geen predikant zijn kunnen hun talenten op dit punt inzetten. En het hoeft niet altijd geld te kosten. In het buitenland is men aardig slagvaardig en creatief om de kerkelijke kas te ontzien. Deeltijd-mogelijkheden zijn echt geen minderwaardige oplossingen.

Er valt ook te denken aan 'doorschuiving'. Al bekend van het opschuiven van predikanten naar grotere gemeenten, zodat de z.g. kandidaatgemeenten weer de jongere garde kan beroepen. Ik denk aan de inzet van ervaren predikanten in het 'buitenwerk'. Dat gebeurt al wanneer Deputaten BBK een bepaalde predikant vragen voor een buitenlandse visitatie. Datzelfde gebeurt ook bij de z.g. Oost-Europa-reizen en Fundament.

IRTT-pooling?

Net zoals bij Fundament, de Oost-Europa-reizen en het Spanje-werk gewerkt wordt met predikanten en bekwame gemeenteleden, zo ook binnen het IRTT. Het heeft in zijn korte verleden een beroep gedaan op bepaalde predikanten. Zij waren in feite deeltijddocenten van het IRTT. De kerkenraden gaven hun predikant dan enige tijd vrij om zich op de IRTT-cursus voor te bereiden. En wel met gesloten beurs! Het IRTT was en is die kerkenraden dankbaar voor deze bijdrage in natura, pardon in persona'. Het IRTT beseft echter wel dat het niet steeds een beroep op dezelfde predikant kan doen. Waarom wordt er geen oproep geplaatst waarin predikanten uitgedaagd worden zich op te geven om van tijd tot tijd eens

een bijdrage aan het IRTT te leveren? Engelsenspreken in zo'n geval van een 'commitment'.

Ze zouden voor zichzelf kunnen beginnen met de taal, om die onder de knie te krijgen. Momenteel is er in onze kerken vraag naar hulp in het Engels, Frans, Duits en Spaans, mogelijk ook Portugees. Vooruit dan maar, Eens moet de eerste keer zijn:

Welke, vooral jongere, predikanten geven zich op om zich in deze talen te bekwamen? Of welke studenten denken er nu al aan om zich in een van deze talen te 'storten'? IRTT is op dinsdag en donderdag open om aanmeldingen vast te leggen en te rubriceren, Niet dringen graag...

De behoefte aan theologische u p grading in het buitenland is groot. Alleen, die behoefte is nog onvoldoende geformuleerd. Ook omdat wij er niet op uit zijn die gericht te peilen en mensen te polsen i.v.m. mogelijkheden. Wij zijn wel zijk bedeed met theologische kennis, maar we zijn nog weinig slagvaardig in het buitenlands gebruik. Dat is wat anders dan 'exporteren'. Onze hulp moet aan enkele strikte voorwaarden voldoen.

Een van die voorwaarden is het vermogen om transcultureel te kunnen communiceren. Enige cultureel-anthropologische voorbereiding en training zal dan bij het standaardpakket van de 'oecumenische docent' behoren. Dan de brandende vraag van het 'contextueel' theologiseren. Wat willen we dan 'kwijt' aan de buitenlandse contacten? Niet alleen het vertalen van onze boeken, hoe zinnig ook, maar vooral bewerken, toepassen en op maat snijden van de theologische concepten en vaardigheden. Een hoofdstuk apart. Maar razend interessant en tegelijk

uiterst actueel voor de Nederlandse situatie.

Zending en oecumene: zaak van de kerk

Hoe verder we verzeild raken in zendingszaken, hoe dichtter we kennelijk weer bij huis komen. Wat een zegen dat de zending kerkelijk is opgezet. Daar is de gereformeerde zending principiële bevoorrecht boven de z.g. zending door de genootschappen en fellowships. Maar die winst die we bij de start van de zending gebruiken, moeten we aan het eind van de zending niet kwijtraken.

De voorsprong van gereformeerde zending moet geen verleiding worden tot achterstand in zusterkerkrelaties!

De kerken, de gemeenten, die achter de zending stonden, moeten net

zo goed pal blijven staan achter de oecumene. Hun positie zal ingrijpend veranderen, maar hun bijdragen, hun meeleven, hun ondersteuning en hulp komen sterker dan ooit weer op haar af. Zo sterk dat zendende kerken graag een beroep op het gehele kerkverband doen om van de contactoefening geen onder-onsje te maken. Zending en oecumene horen thuis in het midden van alle kerken.

Dat roept om contactoefening met anderen. We zijn dus nog niet klaar. Tot volgende keer.

Geslaagd!

Geef de **Ronald-trilogie** van Ali C. Drost-Brouwer
Van f 36,95 voor maar **f 17,50**
Verkrijgbaar bij de boekhandel

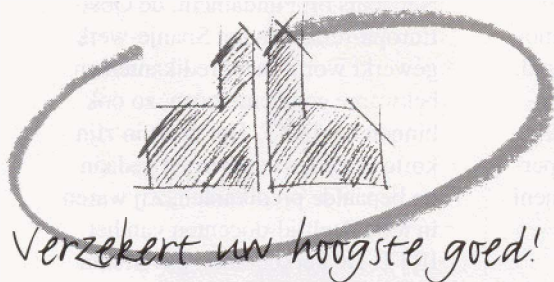
Oosterbaan & Le Cointre B.V.
Postbus 25 - 4460 AA Goes - Telefoon 0113-215591

Begin september '97 gaat te Amersfoort voor de derde maal de mondelinge cursus

nieuwtestamentisch Grieb

van start. De cursus duurt één jaar, wordt op donderdagavond gegeven en is bedoeld voor iedere bijbellezer die de grondtaal van het Nieuwe Testament wil leren kennen. Verdere informatie bij de cursusleider: drs. B. Vuijk, Vivaldiweg 40, 3752 HB Bunschoten, ☎ (033) 298 25 08.

donatus

Verzekerd zijn bij Donatus is een geruststellend gevoel. Al sinds 1852 de verzekeraar voor uw kerkelijke eigendommen, maar ook voor al uw andere verzekeringsaangelegenheden. Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of maak een afspraak voor een vrijblijvend persoonlijk gesprek

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollantlaan 8
Tel. 073 5221700 - Fax 073 5221717

GELOOFWAARDIG VERZEKERD

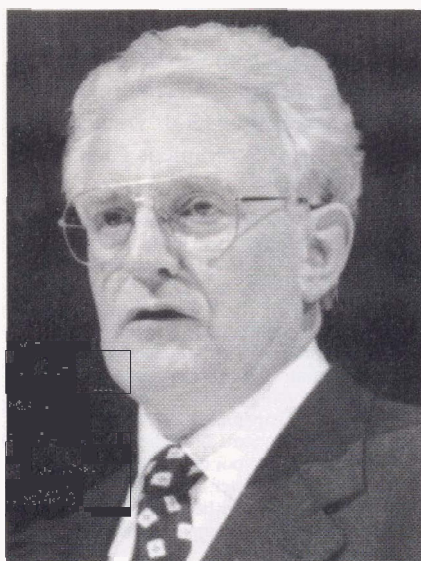
J, DOUMA, HOOGLERAAR ETHIEK 1970-1997, EEN COLLAGE

R. ter Beek

Op 8 september 1970 aanvaardde dr. J. Douma het ambt van gewoon hoogleraar in de ethiek aan de theologische hogeschool van de Gereformeerde Kerken in Nederland. Hij sprak toen een rede uit over **De onmisbaarheid van de personele ethiek**. Op 29 mei 1997 gaf prof. dr. J. Douma zijn afscheidscollege over **Met algemene of met christelijke argumenten?** in de Stadsgehoorzaal te Kampen.

In de jaren daartussen heeft prof. Douma zich ingezet voor de gereformeerde ethiek. Dat is niet maar een baan geweest. Daar was een hart mee gemoeid dat de Here wilde dienen. In zijn werk is hij gericht op de lof van God. Misschien is dat wel de reden dat hij ondanks 'het proces van wetteloosheid' in menige moderne ontwikkeling¹ toch geen pessimist werd. Hij zocht de toets van Gods scheppen-de vingers ook nog in het werk van goddeloze mensen.

'Wat we aan misstanden tegenkomen is niet nieuw, maar het komt wel allemaal bij elkaar in deze tijd. Het wordt zo geïntensiveerd dat je van een kwalitatieve omslag kunt spreken. Nu wordt duidelijk wat de Verlichting kan uitwerken'. (...) 'Maar laten we vandaag dan geen ach en wee roepen en doen alsof het vroeger allemaal beter was. We houden dezelfde mensen, dezelfde jongeren, dezelfde moeite voor vlees en geest. En als nu ook maar

Prof. dr. J. Douma
Foto ND/Jaco Klamer

hetzelfde evangelie plus de duidelijke consequenties daarvan voor het leven van alle dag verkondigd worden, dan is er nog een goede toekomst.

De Here prijzen is niet alleen een lied voor Hem zingen, en Hem betrekken bij je vreugde en je verdriet. Het is ook een daad. Voor

Aan de Broederweg

een hoogleraar ethiek is die daad luisteren naar Gods Woord, en wat je hoort doorberekenen in je voorlichting. Het betekent 'exclusieve horigheid aan het Woord' om het met dr. J. Roek te zeggen.² Dat is geen aangeboren eigenschap. Dat is een voortdurende beproeving. De oproep Gods geboden te doen hoeft niet schouderophalend voor kennisgeving aangenomen te worden.³ De voorzitter van deputaten-curatoren, ds. C.J. Smelik, zette in zijn toespraak prof. Douma in het gezelschap van de dichter van Psalm 119, 'een metgezel van allen die U vrezen en van hen die uw bevelen onderhouden'. Een leermeester met een luisterhouding. Solidair met de mens van de twintigste eeuw, maar tegelijk solitair, afgezonderd, met Gods volk.

'Ik kan mij voorstellen dat wat de Dordtse Leerregels schrijven over bevindelijkheid en wat anders uit ziet dan mijn vrijgemaakt-gereformeerde beleving van geloof en bekering. Maar dat verschil kwelt mij niet. Er is een pluriformiteit van ervaringen mogelijk en niet alle ervaringen kunnen en hoeven een duplicaat te zijn van wat wij in de Dordtse Leerregels daarover lezen'. (...) 'Ik kan mij niet volledig

verplaatsen in de geloofsbeleving vaimaar toch, als ik met hen praat, dan wordt ik daar warm van. Zo beleven zij dat en hoop ik dat zij ook in mijn gedragingen erkennen dat we op dezelfde Bron gericht zijn en uit dezelfde Bron drinken'.

'Ik wilde solidair zijn waar ik kon, maar ik bleef solidair waar het geloof scheiding bracht'. En: 'als u bedoelt of ik als ethicus mij wel eens belemmerd heb gevoeld door de communis opinio in eigen kring, moet ik eveneens ja zeggen. Maar ik heb mij daar nooit solitair gevoeld'.

Lof op God stond niet alleen op de agenda van prof. Douma zelf. Ook de mensen die hij met zijn ethische bezinning heeft willen helpen, werden op dat spoor gezet. Als ethicus is hij oprecht geweest, integer. Niet alleen een man van woorden, maar ook van daden. De kern ook van de ethiek als theologisch vak is dat je je gewonnen geeft aan God en zijn Woord. En dan ook aan de liefde van God voor zondaars,⁴ jezelf inclusie. Daarmee is gegeven dat je jezelf kunt relativiseren. Je bent zondaar en dus feilbaar. Je wilt dienen en dus ben je bereid jezelf klein te maken als God in zijn liefde een zondaar zoekt. Is dat soms de billijkheid die van begin tot eind⁵ in Douma's werk is opgevalen?

De ethicus is Atlas niet. 'Wie het woord van Christus: 'Het is volbracht' niet op de rechte waarde schat, loopt snel het gevaar te menen, dat hij als Atlas de wereld nog op z'n schouders moet nemen'.⁶ Het is mooi wanneer je de hand die naar je uitgestoken wordt, mag pakken en (uiteindelijk) in de hand van God mag leggen. Ethiek heeft tegenover de mens in nood geen grote mond. Daarom is het goed dat naast de boeken ook de man stond. Naast de ethicus ook de adviseur. Naast de hoogleraar de VBOK-man. Naast de belijnde man ook de hartelijke man. Naast de kerkmens ook het oog voor de grote actieradii van Gods werk, voor de geestverwanten die hij buiten zijn kerken maar binnen Gods kerk tegenkwam. Ze horen bij elkaar als geloof en werken.

'Wat mij voor ogen staat, zijn Gereformeerde Kerken die niet sjoemelen met hun gereformeerd-zijn. Aan de andere kant moeten wij weten en ook kunnen beleven dat de christelijke kerk groter is dan de vrijgemaakte kerk'. (...) 'Ik ben overtuigd gereformeerd-vrijgemaakt... maar ik ben tegelijk overtuigd dat ik met Christus' werk aan Zijn kerk te maken heb als ik geestverwanten buiten mijn kerk ontmoet. Tot onder rooms-katholieken toe'.

We d w e n ons professor Douma niet voor te stellen als kluisenaar te Hardenberg. We hopen op nog een lang en goed leven daar voor hem en zijn vrouw. Gezond en actief. Een beetje vreemdeling. Genoeg om te verlangen naar het komende rijk. Een beetje thuis. Genoeg om te ontspannen en van de wereld buiten Kampen te genieten. En elke dag het licht van Gods vriendelijkheid. Dat doet een mens goed.

De citaten van prof. Douma komen uit het interview van Peter van Olst, 'Afscheid van een autoriteit', Koers, Reformatorisch opinieblad 28 (1997), nr. 12, 26-29 (13 juni 1997). Er worden ook verschillende auteurs aangehaald uit het fraaie 'vriendenboekje', geredigeerd door J.H.F. Schaeffer, J.H. Smit & Th. Tromp, *Nuchtere noodzaak. Ethiek, tussen navolging en compromis*. Kamp; Kok [1997], paperback; 277 blz.; prijs f 44,90. Hierin o.m. 22 studies en opstellen, een bibliografie voor de jaren 1986-1996 en een felicitatieregister. Ik dank ds. Smelik hartelijk voor het ter beschikking stellen van de tekst van zijn toespraak en de vrijheid eraan te ontleenen.

Zie de vraag die E. Schuurman (in navolging van J. Lenting) in zijn bijdrage aan Douma stelt: 'of een te grote oriëntatie op de merites van de resultaten van wetenschap en techniek, zonder zich al te veel te bekommeren om de geestelijke achtergrond waaruit de intentie waarmee deze producten van wetenschap en techniek tot stand zijn gekomen tot een snelle en misschien later wel betreurd ethische stellingname kan leiden' (53). Douma benadrukt naar zijn smaak vooral de 'sporen van de waarheid die nog in de arlijke cultuurontwikkeling zijn overgebleven'. Schuurman zelf vraagt daarbij aandacht voor het verzet tegen en een meer afstand nemen van een omvattende wetteloze ontwikkeling en haar gevolgen' (58). Douma stelt de techniek wel voorwaard, maar zullen die 'het proces van wette-

loosheid in deze ontwikkeling (nl. & in vitro fertilisatie, RiB) wel kunnen keren'?

² De 'exclusieve horigheid aan het Woord' is 'identiteitsbepalend voor christelijke et-Riek'. Dit heeft J. Douma in Kampen, in een beproefd en duurzaam duet met zijn Apeldoornse collega W.H. Velema, op inspirerende wijze gedoceerd en gepraktiseerd'. Aldus J. Hoek in *Nuchtere noodzaak*, 23.

³ Zie het commentaar van Trimp bij Douma's visie op het compromis (*Verantwoord handelen*, 1980, 130-135: 'wij moeten het aanvaarden, maar mogen er niet in berusten'); 'Eran lijden' is de reactie van het geweten, dat niet dichtgeschroefd is, omdat Gods wet daarin doorklinkt. 'Erin berusten' daarentegen is symptoom van ongeïnteresseerdheid of moeheid ten aanzien van het volbrengen van Gods geboden - zowel in eigen leven als collectief (*Nuchtere noodzaak*, 189). Vgl. hiermee de kritische notitie van Velema bij Douma's afwijzing van de 'betsing van plichten' (uiteindelijk vraagt God maar één ding): Velema: 'Het komt mij voor dat het laten vallen van de *collisio*-problematiek onder het gezichtspunt van Gods eis de spanning van de gebrokenheid te snel en te gemakkelijk opheft (...) Dat er gekozen moet worden, stem ik Douma toe. Dit daarbij aan een van de twee eisen niet voldaan kan worden, moet men niet in mindering brengen op een van beide eisen, namelijk door haar vervallen in verklaren. Men moet de pijn van de gebrokenheid vasthouden door zo ver te gaan, dat men zegt in de gegeven situatie aan de ene eis niet te kunnen voldoen' (*Idem*, 72). Laat het maar kraken tussen de plichten, zegt Velema, 'maar moge dat kraken dan het zuchten zijn van de schepping die in barensnood is' (73).

⁴ Mevr. Den Boer-Neel zegt heel sterk: 'Zijn sterk kerkelijk besef moest dan toch ondergeschikt worden aan de christelijke waarde van het opkomen voor de meest zwakken en kwetsbaren in de samenleving' (*Nuchtere noodzaak*, 74). Ze vraagt zich af of het niet juist de wens om wat k i m m i n g nodig heeft te dienen en te helen de drijfveer is geweest voor Douma om zich in te zetten voor de algemene organisatie VBOK als professioneel werkende dienstverlening (83, vgl. 78). Vgl. ook P.F. Maas die erop vertrouwt dat Douma zich aangesproken weet door zijn oproep tot verzet m e e daad tegen brandstapelsen mensenoffers 'naar de dwingende geboden: Gij zult uw naaste liefhebben, en: Gij zult niet doden' (224v).

⁵ Voor J. Kamphuis in 1969 (*De Reformatie* 45 [1969/70] 85) en voor de redactie van de afscheidsbundel *Nuchtere noodzaak* in 1997 is Douma een man van 'billijkheid' (*Nuchtere noodzaak*, 8). Hoor van nabi j ook G. Kwakkel: 'Wie Gods Woord naar zijn volk moet toebrengen, dienst zijn Heer na te volgen in diens liefde voor dat volk. Bij Douma zie je daar iets van, als hij aan het einde van sommige van zijn publicaties de notie van de billijkheid inbrengt. De billijkheid waarmee het uit de Schrift opgediepte ethische onderwijs in de praktijk moet worden toegepast. Of de barmhartigheid waarmee zwakke en struikelende mensen bejegend moeten worden (...) De mildheid waarmee hij altijd naar de gemeente van Christus en naar de studenten gekeken heeft' (*Nuchtere noodzaak*, 125).

⁶ *De onmisbaarheid van de personele ethiek*, Groningen: De Vuurbaak, 1971², 16.

'CALVIJN VOOR RUSLAND'

Calvijn voor Rusland': waarom?

Waarom spant een Gereformeerde Kerk die een zendeling in Ukraine aan het werk heeft, zich in voor de ondersteuning van de vertaling van het hoofdwerk van Calvijn in het Russisch? Afgezien van inhoudelijke argumenten, kan een historisch perspectief goed laten zien wat de betekenis hier van kan zijn.

1054: Het Schisma

In de kerkgeschiedenis tussen **Paulus** en nu, kunnen (enigszins vereenvoudigd) twee grote breekpunten worden onderkend. Het eerste breekpunt wordt wel het Schisma genoemd. De ene christelijke kerk, ontstaan in het Romeinse Rijk, dankzij de verkondiging van Paulus en de velen naast en na hem, brak in tweeën toen de Paus van Rome en de Patriarch van Constantinopel elkaar wederzijds in de hand deden in 1054. Het was de formele breuk die een uit elkaar groeien van eeuwen bevestigde. De ene oude kerk had in 325 nog gezamenlijk de oecumenische belijdenis van Nicea geformuleerd, maar in het theologisch debat was al wel een oosterse en westerse theologie te onderkennen. Toen West-Europa probeerde tot eenheid te komen, na de verbodsbekering ten gevolge van de Volksverhuizingen, miskende de Paus de pretenties van de Keizer en de Patriarch in Constantinopel dat zij de wettige voortzetting van het oude Romeinse imperium waren; de Paus kroonde Karel de Grote tot keizer. Toen de

westerse theologie en kerk ook nog de oorspronkelijk tekst van de geloofsbelijdenis van Nicea wijzigde werd de kloof onoverbrugbaar. Zo ontstonden er twee kerken en twee werelden. In het westen een christelijk Rooms-katholiek West-Europa; Rome was het kerkeijk centrum van dit *Corpus Christianum*. In het oosten een christelijk Oosters-orthodox Oost-Europa. Het centrum was aanvankelijk Constantinopel, het tweede Rome genoemd; als het Slavische Kiev-Rus Rijk zich in 988 bekeert neemt ook de hoofdstad Kiev een belangrijke plaats in. Constantinopel gaat ten onder aan de Islam (1453), de invloed van Kiev taant en nadat een eeuwlang onderdrukking van de Mongolen (Tataren) is afgeworpen wordt Moskou 'het derde Rome': het centrum van een christelijke oosterse wereld, waarin de oosters-orthodoxe kerk in innige verstrengeling met het Tsarenregime, grote macht en invloed in de maatschappij van de Oostslavische volken krijgt. Tussen deze twee werelden ontstond een muur van politiek wantrouwen, theologisch onbegrip en

A.P. Feijen/B. van der Lugt

kerk wereldwijd

cultureel verschil. In vergaande mate van isolatie ten opzichte van elkaar groeiden ze uiteen.

1517: De Reformatie

In dat westerse deel van de christenheid treedt, in de context van grote culturele veranderingen (Renaissance bijvoorbeeld) de tweede breuk op: de Reformatie (16e eeuw). Van cruciale betekenis voor dit breekpunt zijn de bekende reformatoren Luther en Calvijn. Uitwendig-kerkelijk gezien zijn de gevolgen nog enigszins overzichtelijk; het ene Rooms-katholieke West-Europa valt uiteen: een noordelijk, hoofdzakelijk protestants deel, tegenover een zuidelijk Rooms-katholiek West-Europa. Nader bekeken is het allemaal veel ingewikkelder: het protestantse deel ontplooit zich zeer veelvormig en overigens voltrekt zich in West-Europa een proces waarvan de politieke, sociaal-economische en culturele gevolgen zeer verreikend zijn. Een nieuw, modern Europa ontstaat.

Door deze twee breuken zijn er, in het groot gezien, drie 'takken' van het Christendom.

In het westen, de Eerste Wereld genoemd, de Rooms-katholieke en protestantse tak, beide zich ontplooiend in een wereld die cultureel, politiek en sociaal-economisch grote en ingrijpende veranderingen ondergaat.

In het Oosten, veelal als de Tweede Wereld aangeduid, vergaand geïsoleerd van de dynamische westerse wereld, het christendom van de oosters-orthodoxe kerk: met een mystieke spiritualiteit, machtig en rijk, sociaal en cultureel invloedrijk; in

een wereld waarin een massieve sociale en politieke traditie slechts een trage verandering van de dingen toelaat. Totdat in het begin van deze eeuw het communisme, achter een '(ijzeren) gordijn' en een 'muur' in nog grotere isolatie van het westen, die oosterse wereld in z'n greep krijgt, een Sovjet imperium vormt, en een radicale poging doet de macht en invloed van de oosters-orthodoxe wereld te breken.

1989: Een muur valt

Dat is de betekenis van 1989: het communisme gaat ten onder, het Sovjet-imperium verkrumt, de muur wordt neergehaald, het gordijn wordt opgerold – Oost en West krijgen vrij uitzicht op elkaar. Vanuit het westen is het uitzicht schokkend: chaos en armoede, ontredde en verloederde, kil atheïsme en corrupte macht. Maar toch ook: respect voor volharding en ongekende spiritualiteit, beïndrukt door historische 'grandeur' en traditie.

Voor de kerken uit de Eerste Wereld, altijd gewend geweest dat 'zending' bij de Derde Wereld behoorde, opent zich de Tweede Wereld en moet de vraag beantwoord worden of en hoe er 'zending' in de Tweede Wereld uitgevoerd moet worden. De Rooms-katholieke kerk ontmoet haar zuster van nimmer en de Paus begint een encycliciek daarover met *Ut Unum Sint* (Opdat zij één zijn), maar bij de ander is er toch ook irritatie over pogingen tot zieltjes winnen. Ook de protestantse kerken zien een 'zendingsveld' geopend. Sommigen kennen geen problemen: ds. Hathaway uit Engeland bijvoorbeeld. Door rechtstreekse openbaringen maakte God hem duidelijk dat de tijd kort zou zijn: ...we moeten nu in actie komen – met spoed! – het is een pascha voor de Here (Ex. 12 : 11).¹

Onder deze profetische druk worden de plannen groots: 64 intensieve evangelisatiecampagnes in minder dan twee jaar, meer dan een

kwart miljoen mensen bereikt met het Evangelie, meer dan 4000 gedocumenteerde genezingen en andere tekenen en wonderen door God gedaan.

Blinde zagen, verlamden liepen, en de burgemeester van de Siberische stad die de campagne had willen tegenhouden verongelukte: en de kracht van God die op David rustte werd in de gehele stad onderkend (voor alle duidelijkheid: bedoeld is niet de zoon van Isai, maar ds. David Hathaway!).

Gereformeerden doen dat toch anders. Staande in de brede protestantse tak van het wereldwijde Christendom, zijn ze toch vooral dankbaar voor de rijkdom van de Gereformeerde traditie. Wellicht onderscheiden ze zich niet in het minst door historisch besef. Dat met name dwong ertoe de situatie in het Oosten zorgvuldig te beoordelen. Vandaar dat de zendende kerk van Hattem weliswaar een zendeling uitzuurt maar om in samenwerking met de aangetroffen Evangelisch Gereformeerde kerk in Rovno aan uitbreiding van de kerk te gaan werken. Eén van de behoeften die in de samenwerking bleek was de behoefte aan goede gereformeerde literatuur.

1997: De 'Institutie' vertaald

Opnieuw op basis van historisch besef kwamen de *Christian Reformed Churches* in Amerika tot een soortgelijk beleid. Na diepgaand overleg met Russische christenen kwamen ze tot de conclusie dat de Oosterse Orthodoxie de confrontatie met Calvinisme nodig had. Het werk van Calvinisme werd gekenmerkt door een ongekend helder inzicht in Gods Woord; onder Gods zegen werd het een kracht die, bij de tweede breuk – de Reformatie, de uittocht uit de Rooms-katholieke Kerk – een geweldige invloed uitoefende op de vormgeving van kerk en maatschappij in de Eerste Wereld. Zou dat werk niet opnieuw zo'n vormgevende kracht kunnen uitoefenen in de Tweede Wereld,

nu Orthodoxe christenen in die turbulente wereld naar een houvast zoeken?

De waarde van de 'Institutie' voor Rusland

Dit historisch perspectief wordt ook door Russische christenen onderkend. Broeder Kashirsky (dominee van de Gereformeerde Kerk in Tvar) schreef onlangs in de moderne Russische *Encyclopedie van de godsdiensten der wereld*, in een artikel over Calvinisme en het Calvinisme:

Men kan gerust zeggen dat zonder de 'Institutie' die aan de religieuze beweging van de 16e eeuw een basis gaf, de Hervorming geen lang leven beschoren zou zijn geweest.

Toch moet ook zo'n historisch perspectief ondersteund worden door meer inhoudelijke overwegingen voor je aan zo'n vertaalproject durft te beginnen.

Wat is dan de waarde van een uitgave, in een ontredde maatschappij waar overleven een dagelijkse strijd is voor velen, van een vier eeuwen oud boek? En welk deel van de intelligentsia van dit immense land kan kennis nemen bij een uitgave van 'slechts' enkele tienduizenden exemplaren? Wij willen wijzen op de volgende factoren:

1. tallozen in de Russische maatschappij zijn op zoek naar antwoorden op zingevingsvragen. Na de ontmaskering van de leugens van het communisme is er een zoektocht naar geestelijke stabiliteit. Een houding van ontvankelijkheid die eraan vraagt hen te vertellen van Calvijn's centrale gedachte, uitgaande van Gods soevereiniteit: de mens is er voor 'de ere Gods';
2. naast de twijfelachtige rol die de Russisch-Orthodoxe kerk in de tijd van het communisme heeft gespeeld, voelen velen zich ook op een andere manier door deze kerk in de steek gela-

ten: het onvermogen om **op** **w**ezelijke vragen in te gaan. Juist de Schriftuurlijke nuchterheid van Calvijn stelt zich tegenover **het** ritualisme van de **Russisch-Orthodoxe kerk**. De **vragen eer**-**lijk** onder ogen zien en verwerken in het licht van de Schrift is een heel andere reactie dan de oproep van Russisch-Mo-doxe **kerk** in het **gareel mee** te blijven lopen;

3. Calvijn is niet voor niets 'de theoloog van de Heilige Geest' genoemd. Maar de wijze waarop Calvijn over de Heilige **Geest** spreekt is mijlenver verwijderd **van & rol die &** mystiek van de **Russisch-Orthodoxe kerk** aan de Heilige Geest geeft;
4. Calvijns onderwijs over het Avondmaal – gelovig nuchter, bijbels **mystiek** – kan buitengewoon verhelderend **werken om** de nevels rondom de eucharistie te verjagen waardoor de voosheid van dat ritueel in de Russisch-Orthodoxe kerk aan het licht wordt gebracht;
5. **Calvijns** spreken over de plaats van de kerk in de maatschappij, de verhouding tussen kerk en overheid en de **taak van** de overheid is in de Russische situatie **ais water op uitgedroogd land**;
6. **de religieuze beleving in de kerk is voor & gene die een Russisch-Orthodoxe dienst k-**zoekt een geabstraheerd **iets: eenmaal buiten de kathedraal**, als de **stank** van de stad de lucht van de wierook verdreven heeft is elke **relevantie van het zojuist gepasseerde religieuze gebeuren verdwenen. Tegenover die** gedachte is er het spreken van Calvijn: Gods Woord en Geest bekeren **een mens** en dat heeft zijn betekenis voor het hele leven, elke dag.

We beseffen met het bovenstaande kort en onvolledige zijn geweest; het **was** slechts een **greep om** iets aan te tonen van het **grote** belang van het project **van de CRC**. Als **we de mensenmassa's** in Rusland,

Ukraine en Wit-Rusland ons voor ogen stellen – werkeiijk schapen zonder herders – zouden **we** dan niet met ontferming bewogen **wor-**den? Onder de zegen van de Here kan dit project iets bijdragen aan het lenigen van de **enorme geestelij-**ke nood van miljoenen **mensen**. Vandaar **dat de Ukraine Commis-**sie te **Hattem** besloot tot participa-

tie in het project van de CRC, met daarbij de vraag om uw bede voor de doorwerking van hetgeen Calvijn als schatten uit Gods Woord heeft opgediept.

¹ Eén en ander ontleend aan het tijdschrift *Prophetic Vision* (n. 3, voorjaar/zomer 1996) en andere pamfletten, uitgegeven door Eurovision Publications; de Nederlandse afdeling is gevestigd in Woudenberg.

Via de pers werd aan christelijk **Nederland** bekend gemaakt dat de *Institutie* van Johannes Calvijn binnenkort in een Russische vertaling zou verschijnen. Enigszins verlaat, maar in een uitgebreidere versie en voorzien van de meest recente informatie over de stand van zaken, nu dan in *De Reformatie* iets over dit **vertaal-**project, dat gerust 'historisch' genoemd mag worden.

Het initiatief lag bij de *Christian Reformed Church* in Amerika. Ze investeerde daarin tot nu toe veel **geld**. Het project ontmoette allerlei hindernissen en is nog niet klaar.

Maar van dhr. John **DeJager**, **coördinator** van het project, hoorden we dat boek I en II van de *Institutie* nu echt op de persen liggen. Als bewijs vindt u hierbij een verkleinde afdruk van de omslag!

Een werkgroep uit Hattem besloot de CRC te helpen bij het inzamelen van **financiën** voor de laatste fase: er was nog 2x \$100.000 nodig (f360.000,-). Een **Comité** van Aanbeveling ondersteunde deze actie.

De actie leverde vanaf midden februari tot nu toe ongeveer f 10.000,- op. Daarvoor zijn we dankbaar, maar **we** streefden eigenlijk naar \$ 25.000,- (f 45.000,-).

Ondergetekenden, werkgroep en **Comité** van Aanbeveling, doen nu een beroep op de lezers van *De Reformatie* deze actie te steunen.

De redactie van *De Reformatie* bood ons de gelegenheid het **belang** van deze actie te verduidelijken.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw gift!

Rabo-bankgiro: 32 57 W 268, t.n.v.: Wg. Calvijn voor Rusland, Waalstraat 52, 8052 AE Hattem

Comité van Aanbeveling

Dr. Ir. J. van der Graaf, Huizen
Ds. C. Harinck, Houten
Prof. Drs. B. Kamphuis, Kampen
Prof. Dr. Ir. E. Schuurman, Breukelen
Prof. Dr. W. van 4 Spijker, Apeldoorn

Werkgroep 'Calvijn voor Rusland'

Ds. A.P. Feijen, Hattem
W. Kuipers, Hattem
B. van der Lugt (secre.)
Stanleystraat 77
3772 KC Barneveld
0342-420 510

ЖАН КАЛЬВИН НАСТАВЛЕНИЕ в христианской ВЕРЕ

M

meegelezen

Roeping: leven voor God

Ds. Pieter Boomsma schrijft in het *Centraal Weekblad* van 13 juni jl. over *roeping*, een groot woord in veel oren. Wat houdt dat dan in?

Wat is dat dan? Roeping? ~~Gaat~~ dat niet om het weten dat de Hete God je op een bepaalde ~~plek~~ wil hebben? Hoe je dat dan weet? Meestal niet door een 'stem uit de hemel', of doordat je een ticket met een bepaalde bestemming ongevraagd wordt toegestuurd.

Groeiproces

Vaak is roeping een groeiproces. Iets spreekt je aan. Je wordt door iemand aangesproken. Belangstelling groeit. Je kijkt nog eens een andere kant uit misschien. Dat is het niet. En zo groei je naar een beslissing, al biddend en vragend om leiding. Uiteindelijk d... t er een knoop doorgehakt en jij hebt vrede met de situatie. Brengt roeping je dan in Alaska of ergens in Afrika? Lang niet altijd.

Wat wil God met mijn leven?

De kern van roeping is, dat je leeft vanuit de vraag wat Gods idee is ten aanzien van jouw leven. Anders gezegd: leef je voor jezelf of voor Hem? Dat klinkt heel erg zwart-wit. Het is lang niet altijd zo duidelijk. Maar de vraag is belangrijk: voor Hem of voor jezelf? Misverstand daarbij is dat 'leven voor Hem' altijd maar een offer en een last zou zijn. Opgebracht vanuit een hard plichtsbesef. De werkelijkheid is dat leven vanuit die vraag je gelukkiger maakt dan leven voor jezelf. Wie voor zichzelf leeft, wordt uiteindelijk opgejaagd door de slavendrijver 'halen wat er uit te

halen valt'. Bang zijn tekort te komen. Bang zijn dat het leven niet leuk zou zijn.

Leven met en voor God geeft vrede en voldoening, ook al is het lang niet altijd gemakkelijk. Maar dat laatste heeft God ons ook nooit beloofd. Het is *leven met zin*.

Melanchthon: in de schaduw van Luther

In het *Centraal Weekblad* van de week daarvoor vroeg Ange van der Veer aandacht voor Philip Melanchthon, aan wie de Reformatie veel te danken had. Dit jaar is het vijfhonderd jaar geleden dat hij werd geboren.

Was 1996 een Lutherjaar vanwege de 450ste sterfdag van Luther, 1997 is alweer een jubileumjaar voor de lutheranen. Niet alleen bestaat de Lutherse Wereldfederatie in 1997 vijftig jaar, het is ook 500 jaar geleden dat Philip Melanchthon is geboren.

Op de achtergrond

Melanchthon heeft altijd in de schaduw van Luther gestaan. Luther was de groter vernieuwer, de charismatische figuur. Maar Melanchthon was meer dan een helper op de achtergrond. Hij heeft een eigen inbreng in de ontwikkeling van de reformatie gehad, Luther heeft dat zelf terdege beseft, meer dan veel van zijn volgelingen, die Melanchthon op allerlei punten verweten niet recht in de lutherse leer te zijn.

Terug tot de bronnen

Melanchthon (1483-1561) is een zeer getalenteerd mens. Hij bekwaamt zich op vele terreinen, maar met name op het gebied van

de talen.

Op 21-jarige leeftijd wordt hij in 1518 hoogleraar Grieks aan de universiteit te Wittenberg. Daar begint de vriendschap met Luther, die tot Luthers dood in 1546 zal duren. Melanchthon heeft aanvankelijk humanistisch idealen m pleit in het onderwijs, ook in de theologie, voor een 'terug naar de bronnen', om van daaruit tot een zuiver geloof te komen. Hij volgt Luther in diens reformatorische ontwikkeling. En naast het 'terug tot de bronnen' komt de overtuiging dat het Woord tot mensen spreekt, op een manier die uitgaat boven taalkundige bestudering. Luther en Melanchthon werken in de jaren die volgen nauw samen, en dat levert een vruchtbare wisselwerking op. Ze geven colleges over dezelfde bijbelboeken, en ook aan Luthers bijbelvertaling heeft Melanchthon intensief meegewerkt.

Onderwijs

Melanchthon is van de twee de meer systematische denker. De eerste protestantse dogmatiek, waarin hij Luthers gedachtengoed me n vat, is dan ook van zijn hand. Verder heeft Melanchthon grote betekenis voor het onderwijs; hij zette het schoolsysteem, dat verbonden was met de kloosters en door het verdwijnen daarvan in verval raakte, op een nieuwe wijze op. Ook het universitaire onderwijs heeft hij geherstructureerd.

Onze oosterburen vieren het Melanchthonjaar uitgebreid en vooral in de voormalige DDR wordt daarbij sterk de nadruk gelegd op dit aspect van Melanchthons werk. Geen wonder, want ook hier stond men na de 'Wende' voor de opgave het onderwijs te hervormen.

